

catholicum dixit, quia « et hoc catholicae mentis est, ut idem loquitur s. Augustinus, si qua forte aliter sapit, quam veritas exigit... detecta ac demonstrata respere » (1).

ARTICULUS III. De auctoritate Ecclesiae.

Hic auctoritatis vocem usurpamus in ordine ad regimen ecclesiasticum juxta ea quae hujus capituli initio praemisimus. Auctoritas proinde sic accepta pro objecto habet potestatem Ecclesiae legislativam et coactivam. Potestas legislativa est potestas ferendi leges illas quae Dei populum seu fideles regunt ac dirigunt in iis omnibus, quae ad exteriorum disciplinam, seu politiam Ecclesiae spectant. Haec porro disciplina complectitur exteriorum Dei cultum, liturgiam, sacros ritus, psalmodiam, sacramentorum administrationem salva eorum substantia, formam sacrarum electionum canonicam atque ministeriorum institutionem, jejunia, vota, festos dies ac similia (2). Ecclesiastica igitur disciplina est regula practica et externa praescrpta ab Ecclesia ad retinendos in sua fide Christi fideles, eosque ad aeternam felicitatem facilius perducendos. Ex quo patet quam incaute nonnulli dicent, disciplinam parum interesse fidei, ac satis esse ut dogmata intacta consistant (3).

Recentiores protestantes post Pfaffium et Boehnerum contendunt ad quemlibet christianum aeternum ex ecclesiasticis et laicis conflatum spectare potestatem sancienti leges disciplinares. Eadem haeret anglicanis sententia, qui ut aliquo modo cohaerent titulum supremi ecclesiae anglicanae capituli quem sibi Henricus VIII. Eduardus VI. Elisabetha, alique deinceps sibi usurparunt una cum suprema potestate in res sacras et ecclesiasticas ad exclusionem auctoritatis rom. pontificis, nihil non moliantur ut evincant hanc principibus competere potestatem saltem in res disciplinares. Quodque magis mireris, adnituntur ostendere regiam hanc supremam potestatem, si fieri posset, ex principiis et praxi catholicorum (4). Quod si

(1) Lib. II. cont. duas epistol. Pelagianor. cap. 4. n. 5.

(2) Cf. Muzarelli: *Il buon uso della logica*. Opusc. v. *Disciplina ecclesiastica*. Edit. Rom. 1807. tom. II. pag. 5, seq. ubi ad quatuor capita revocat objectum disciplinae ecclesiasticae; nempe 1° ad cultum divinum, qui consistit in administratione sacramentorum, in sacris ritibus, ecclesiasticis caeremoniis; 2° ad politiam et correctionem cleri; 3° ad divisionem particularium dioeceseon; 4° ad rectam dispensationem bonorum ecclesiasticorum; 5° ad regulam morum in ordine ad Deum, ad proximum et ad nosmetipsos.

(3) Cf. Zaccaria in op. cui tit. *Comandi chi può, ubbidisca chi deve, o sia dissertaz. III. della forza obbligatoria dell' ecclesiastica disciplina*. Faenza, 1788. pag. 41. Plures recenset catholicos neotericos ita sentientes post protestantes. Ad hac dissertatione duas aliae de hoc ipso argumento ejusdem cl. auctoris sejunguntur nequeunt, altera nempe cui titulum fecit. *Lasciamo star le cose come stanno, o sia dissertaz. I. sulla mutabilità pro eo intesa da' più della disciplina ecclesiastica*. Faenza, 1787. altera vero quam inscripsit: *vendete a Cesare ciò che è di Cesare; ma sì a Dio rendete quel che è di Dio, o sia dissert. II. sulla potestà regolatrice della disciplina*. Faenza, 1788.

(4) Ita nova schola Oxoniensis in qua eminent Palmer qui in op. cit. vol. I. part. 2. cap. 5. ubi agit de ecclesiastico primatu ac de actis civilis potestatis sub regnis Henrici VIII. et Eduardi VI.; deinde vero cap. 5. ubi dissertit de regno Elisabethae, totus in eo est, ut evincat non a se ecclesiam anglicanam tribuisse regibus suis quam quod suis catholici principibus tribuat. Quod paradoxum

catholicorum nomine intelligant eos qui veram Ecclesiae doctrinam sequuntur, nihil magis a veritate ab-

lectoribus ut suadeat imo et persuadeat, historiam reformationis anglicanae, ut vocant, veluti a priori conscribit, id est, non juxta documenta, quae aut nulla profert aut mutila ac detruncata, sed prout sibi eam evenisse mente concepit. Si ipsum audiamus, non politica et civilis potestas suam Ecclesiae imposuit politicam ac tyrannicam reformationem, sed clerus ipse ultro seipsum et Ecclesiam inire factam reformat in quo potestas civilis nihil aliud fecit quam suppetias ferre, ut negotium feliciter optatum ad metam perduceretur. Quod si Henricus adiecit clero ad ipsum declarandum supremum ecclesiae anglicanae caput (tunc enim primum cepit ab Henrico VIII. anglicana dominatio invehi), id non nisi sub expressa clausula: *salva lege Christi*, clerus effecit. Si praeterea Henricus ejusque successores Eduardus et Elisabetha sese ingesserunt in negotiis omnibus ecclesiasticis, omniaque sus deque verterunt adeo ut ex catholica quae prius erat Ecclesia per novam metam, hinc facta fuerit protestans, haeretica, et schismatica; haec omnia, si auctori nostro fidem adjungas, non allicui nisi res exteriores disciplinae, vel ad suavitatem violentae usurpationes fuerunt contra ipsius Ecclesiae constitutionem, quae de cetero post ejusmodi reformationem identica omnino permansit, nimirum qualis prius erat; ad eum plane modum (ut quidam ex Oxoniensibus, D. Hooke, nuper aiebat, an lepide aut serio nescirem), quo qui mare surgens lavit faciem suam, eadem certe persona quae erat ante lotionem, habetur et est. Optime haec quidem a priori excogitata sunt, ast si historica documenta consulamus, non item. Constat enim 1° Henricum ob denegatum sibi conjugium a Clemente VII. se rebellasse Ecclesiae romanae quae hactenus, ut in universo mundo, sic etiam in Anglia habuit semper atque exercuit primatum; 2° reformationem anglicanam invito ac obliuctante clero factam fuisse a potestate laica, rege nempe ejusque *SEVA* (quem dicunt) *PARLAMENTI* lege; 3° Henricum vere sibi et rem et titulum supremi capituli ecclesiastici in Ecclesia anglicana usurpasse, et clausulam illam quae testis est reluctantiae cleri ejusque perseverantiae in avita fide circa primatum juris divini in rom. pontifice, paulo post sublatam fuisse ac penitus abolitam, ita ut clerus ipse non aliam habuerit optionem ipsi aut emittendi juramenti de absoluto primatu regis, aut vitam amittendi. 4° Hunc primatum regium non solum sese extendisse ad res disciplinares, quod etiam ne eas fuisset, sed ad jurisdictionem ipsam episcopis in cura animarum conferendam, ita ut hi effecti fuerint ejus vices gerentes, et ad fidem ipsam, quae non obligabat quin prius singuli articuli probati ac confirmati essent a rege; 5° tantum distare ecclesiam anglicanam ab Ecclesia catholica, quae prius in Anglia obtinuit, quantum etiamnum ecclesia protestans anglicana differt ab Ecclesia catholico-romana. Dixi ecclesiam protestantem; cum statuto legis decretum sit non alium posse esse regem Angliae, adeoque ecclesiae anglicanae caput, quam protestantem. Si caput porro est protestans, corpus poterit esse catholicum? Cf. opusculum cui tit. *ecclesia anglicana reformativa se ipsam?* Quod est celeberr. D. Lingardi et insertum in *Dublin Review seu revisione dubliniensis* mensis Maii 1840. ubi omnia documenta invenies quae huc spectant. Adde quoque auctoris ipsius *Historiam Angliae* (vol. 5. et 6.) adeo commendatam et gallice atque italice redditam.

Ad auctores vero catholicos ad quos provocat Palmer, quod attinet, notandum est istos alios non esse nisi eos qui continentur in *Report from select committee etc. seu relatione comitatus selecti*, etc. quae jussu camerae quarum vocantur *communitium* edita est 25 Jun. 1815. Lond. vol. I. fol. constans pag. 344. Haec porro relatio continet responsa officialia data a ministris diversorum Europae statuum circa modum quo illi se habeant in ordine ad catholicos et ad s. Sedem: quae quidem provocata fuerunt an. 1812. a D. [Lord] Castlereagh, deinde vero a D. Bathurst an. 1815. ad negotium emancipationis catholicorum in Anglia maturandum. Jam vero ejusmodi responsa data ut plurimum ab iis qui erant a secretis ministeriorum, nec sine suspitione corruptionis ope pellucidi auri britannici, nullo modo spectari possunt ut germana guberniorum responsa, multo vero minus ut talia quae verum statum relationis potestatis civilis cum Ecclesia catholica illis in regionibus praeferebant. Exhibent siquidem doctrinam Rechnerger, et Caraccioli ex parte Austriae; quiescillas Giannoni contra Ecclesiam et s. Sedem ex parte Neapoli; excerpta Pithori et Dupinii, acta declarationis 1682. *pragmaticam sanctionem*: schismatici concilii Basileensis an. 1458; nec non varia decreta conventionis nationalis an. 1791. ac duas conventiones Napoleonis ex parte Galliae. Referunt quoad

horret quam ista anglicanorum assertio, uti mox ostendemus: sin vero intelligunt aulicos regalistas, qui uti in aliis, sic et in hoc articulo a doctrina Ecclesiae catholicae recesserunt, facile id ipsis dabimus. Siquidem non defuerunt haud pauci neoterici inter ipsos etiam catholicos qui, magno Ecclesiae totius scandalo, protestantium vestigia premere minime veriti sunt, docentes nullam proprie dictam auctoritatem legislativam competere ecclesiasticae potestati in res pertinentes ad exteriorum disciplinam quae afficiat homines prout cives sunt, et quae cum ordine politico reipublicae sunt connexae. Hujus enim exteriorum disciplinae sancientiae potestatem principibus tribuunt: potestatis autem legislative ecclesiasticae objectum illud solum esse contendunt, quod pertinet ad doctrinam evangelicam fidei et morum atque sacramentorum administrationum.

Horum doctrinam suam fecit synodus Pistoriensis prop. IV. affirmans: « Abusum fore auctoritatis Ecclesiae transferendo illam ultra limites doctrinae ac morum, et eam extendendo ad res exteriores, et per eam exigendo id, quod pendet a persuasionem et corde, tum etiam multo minus ad eam pertinere, exigere per vim exteriorum subjectionem suis decretis. » Haec porro propositio a Pio VI. in constit. *Auctorem fidei*: « Quatenus indeterminate illis verbis extendendo ad res exteriores notet velut abusum auctoritatis Ecclesiae usum ejus potestatis acceptae a Deo, qua usi sunt et ipsi apostoli in disciplina exteriori constituenda et sancienda; haeretica » declaratur atque ut talis proscribitur. « Qua parte vero insinuat Ecclesiam non habere auctoritatem subjectionis suis decretis exigendae aliter quam per media, quae pendent a persuasionem; quatenus intendat Ecclesiam non habere collatam sibi a Deo potestatem non solum dirigendi per consilia et suasionem, sed etiam jubendi per leges, ac devios, contumacesque exteriori judicio, ac salubribus poenis coercendi, atque cogendi, » ab eodem pontifice damnatur ex Bened. XIV. in Brevi *Ad assiduas* anni 1755. primati, archiepiscopis et episcopis regni Polon. ut inducens in systema alias damnatum ut haereticum (1).

Hispanias documenta ministeriorum Aranda, Montiana y Luyando et sociorum, atque declamationes constitutionales regentiae 1814. contra s. Sedem ejusque representantes Mairiti. Exhibent quoad Lusitaniam Theses academicae propugnatas Conimbricæ an. 1785. 1788. 1786. 1796. 1798. 1799. opera Joan. Joachimi Pereira, Jos. Mourao, Ant. Pereira, Jos. de Lemosnello etc. qui omnes notorii fuerunt jansenistae; necnon leges Pombalii ejusque consilii ministerialis, etc. Cf. op. cui tit. *sammlung* etc. seu *collectio nonnullorum documentorum officialium magni momenti ad inserviendum historiae emancipationis catholicorum in Anglia*, edita a cl. Aug. Theiner. Mogunt. 1855. et opusculum Lingardi: *Observationes on the laus etc. seu Observationes circa leges et ordinationes quae subsistunt in statibus externis, relativi ad negotia religiosa subditorum romano-catholicorum* 1817. quod postea insertum est in alio ejusdem op. *A collection of tracts, seu Collectio opusculorum de variis argumentis connexis cum principis civilibus et religiosi catholicorum*. Lond. 1826. in 8. p. 447-479. Ex hisce palam fit quinam sint auctores catholici ad quos confugit Palmer et in quibus tutissime conquiescit veluti monumentis indubiae fidei atque ineluctabilis auctoritatis.

(1) Cum enim P. La Borde oratorianus librum edidisset cui tit. *Principes sur l'essence, la distinction et les limites des deux puissances spirituelle et temporelle*, et prospectus

Ex qua censura intelligimus duo juxta doctrinam catholicam asserta esse a Pio VI. circa Ecclesiae auctoritatem, scilicet potestatem leges disciplinares condendi, et potestatem coactivam circa devios et contumaces quarum ambe a Deo eidem collatae sunt. Priusquam vero utramque potestatem Ecclesiae vindicemus, praemittimus nos hic loqui de *jure*, non autem de *praxi* utriusque potestatis. Ad praxim enim quod spectat, novimus plures factas esse a s. Sede conventiones cum diversis seculi principibus ad quaevis in earum exercitio jurgia tollenda. Cum praeterea potestas coactiva non modo complectatur poenas spirituales, sed afflictivas etiam et corporales, perinde est sive Ecclesia eam exerceat immediate per se, sive per principes laicos; imo addimus Ecclesiam quoad earum irrogationem diversa ratione et gradu pro temporum, locorum ac rerum adjunctis sese gessisse (1). His praemissis sit

PROPOSITIO. — *Ecclesia divinitus accepit potestatem independentem atque supremam sancienti per leges exteriorum disciplinam, cogendique fideles ad earum observationem, et coercendi salutaribus poenis devios et contumaces.*

Tres partes habet propositio, nimirum 1. Ecclesiam a Deo accepisse potestatem sancienti per leges exteriorum disciplinam; 2. hanc potestatem in ordine suo independentem esse atque supremam; 3. eandem esse coactivam. Cum vero arctissimo nexu sint ejusmodi partes inter se consociatae, ideo per modum unius sic illas evincemus.

Ecclesia divinitus instructa est potestate independente atque suprema condendi leges disciplinares, eaque coactiva, si id exigat ipsa Ecclesiae constitutionis natura prout a Christo instituta est; et praeterea ex Christi ordinatione ejusmodi potestatem jugiter exercuerint apostoli eorumque successores. Atqui

iste fuit decr. v. Aug. 1755. a *congreg. ss. Inquisitionis*. Nihilominus janseniorum zelo et industria hic liber non solum saepe in Galliis recusus est, sed praeterea in linguam polonicam conversus, magno illius regionis detrimento diffundebatur. Quapropter Benedictus XIV. litteris suis sub diem 4. Mart. 1755. excitat vigilantiam praesulum illius regni adversus vaniloquos et seductores, ut ipse loquitur, docentes quae non oportet, qui constitutos a Deo civilis potestatis fines amplificare et transire moluntur, Ecclesiae vero jura coarctare, imminuere, atque convellere student; et divinis humana miscentes, imperium et sacerdotium seditiose committunt. » Ita quidem Pontifex § 5. : in § autem 1. loquens de libro ipso eum traducit uti « pravam ac perniciosam systema jam ridem ab apostolica sede, praesertim vero a Joanne XXII. praecess. nostro, constit. incip. *Licet juxta doctrinam*, reprobatum, ac pro haeretico expresse damnatum, fallacibus rationibus, lucatis et ad religionem compositis verbis, contortisque scripturarum et patrum testimoniis, impudens scriptor obtrudit, quo simplicibus et minus cautis facilius imponat. »

(1) Hic porro tendenda est illorum fraus, qui ut odiosam Ecclesiae coactivam potestatem efficiant, eam ita referunt perinde ac si illa semper praemanibus ferrum et ignem gereret. Quae agendi et loquendi ratio quam calumniosa sit et injuriosa Ecclesiae, nemo est qui non videat. Attamen immunem a putida hac calumnia se non servavit pseudo-synodus pistoriensis, quae cum in rerum indice posuisset: « La chiesa non ha forza coattiva », remittit lectorem ad pag. 81. ubi legitur: « La mente non si persuade colla forza, ed il cuore non si riforma colla prigione e col fuoco. » Quasi nempe Ecclesia hisce mediis in exercitio potestatis suae coactivae uteretur.

Sane juxta haecenus vindicata, Christus Ecclesiam suam veluti societatem in ordine suo perfectam, proprie dictam et externam constituit, in qua alii praesent, subessent alii; hanc suam societatem regni nomine passim insignivit; instruxit demum eos quos huic suae societati seu regno praefecit illa omni auctoritate quae ad eam recte regendam et gubernandam necessario requiritur, subditis vero seu membris ejusdem societatis mandatum dedit se subjiciendi superioribus ac praepositis suis, eosque audiendi perinde ac si semetipsum audirent. Jamvero perfecta ac visibilis societatis natura postulat, ut qui praesunt ea decernant quae ad bonum ejusdem regimen necessaria sunt pro variis temporum, locorum, rerumque adjumentis; quaeque pro adjunctorum varietate augeri, mutari, atque etiam abrogari debent ut faciliorem efficiant principiorum essentialium ipsius societatis observationem, eorumque veluti sepem, custodiam ac munimentum, ut ita loquar, constituunt. Hoc sane cernimus in omni rite instituta civili societate, in qua praeter regni aut status leges fundamentales, aliae plures adjunguntur quas praesens oportunitas exigit. Porro sine potestate legislativa eaque obligatoria et coactiva, quae propria sit praesidium ipsius societatis, haec nec esse nec intelligi possunt. Auctoritas enim et subjectio duae sunt ideae relativae, uti pariter relativae sunt lex et sanctio, adeoque et coactio. Lex siquidem sine sanctione, sanctio sine vi coactiva subsistere nequeunt in praesenti rerum ordine. Quorsum vero Christus hujus societatis institutor et auctor eidem superiores et praesides sine auctoritate praefecisset? quorsum subditis obedientiam et subjectionem erga superiores suos commendasset ac praepisset, si praepositi nihil ad subditorum, imo et ad ipsius societatis bonum constituere possent, nec illos cogere ad ea quae sancta sunt custodienda, aut illos salutaribus poenis mulctare qui sese contumaces exhibuerint? Haec omnia ab ipsa societatis notione, ac multo magis ab idea societatis perfecte adeo constitutae, ejusmodi est Christi Ecclesia (1), prorsus abhorrent.

Reipsa Christus Matth. ult. sic apostolos suos affatur: «Data est mihi omnis potestas in caelo et in terra, euntes ergo docete omnes gentes... docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis» (Matth. ult.). Divinitus igitur tenent apostoli auctoritatem de iis quae et credenda erant a fidelibus atque servanda. Hanc potestatem sibi a Christo tributam Apostolus vindicat dicens: «Nam et si amplius aliquid gloriosius fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in aedificationem, et non in destructionem,

(1) Cum propterea M. Ant. de Dominis hanc propositionem emisisset: «Qui de republica ecclesiastica sicut de puris humanis philosophantur, mihi videntur non parum a recto tramite aberrare: non modo quia in ea requirunt veram jurisdictionem externam, ubi tamen omnis gloria ejus ab intus» etc. Facultas theologica Parisiensis an. 1617 eam hac censura notavit: «Haec propositio, qua parte veram jurisdictionem, id est, vim coactivam et subjectionem externam Ecclesiae denegat, est haeretica et totius ordinis hierarchici perturbativa, atque confusionem babilonicam in Ecclesia generans»

non erubescam» (II. Cor. X. 8): coactivam autem esse quam sibi vindicat potestatem, liquet ex iis verbis quae paulo post subdit: «Praedixi et praedico, et praesens, et nunc absens iis qui ante peccaverunt, et ceteris omnibus, quoniam si venero iterum, non parcam. An experimentum queritis ejus, qui in me loquitur Christus» (Ibid. XIII. 2. 5)? Hinc Act. XX. idem Paulus praesulibus aiebat: «Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit episcopos regere Ecclesiam Dei.» Ecclesia igitur praedita est potestate gubernandi gregem sibi commissum: atqui recti regiminis ratio postulat potestatem imperandi, ordinate disponendi, exteriorem disciplinam constituendi, eamque legibus sancienti: notum quippe est, inquit Gerdilius, Christum Ecclesiam visibilem fundasse visibilibus officiis administrandam, cujus proinde potestatis ministerium spirituale dicitur, non quod externam actionem excludat, sed quod ad finem spiritualem dirigat (1).

Apostoli autem ejusmodi autonomia, seu potestate legislativa tanquam propria juxta Christi institutionem usos esse patet ex eo quod ipsi non pauca praescripserint circa exteriorem disciplinam. In concilio Hierosolymitano collecti statuerunt politiam externam quoad legales caeremonias, et legem abstinendi a sanguine et suffocato. Paulus I. Cor. VII. indicat modum quo ineunda essent fidelium conjugia cum infidelibus, et ibid. XI. quomodo decenter cogendi essent publici fidelium conventus, aliaque exterioris disciplinae capita ore tenui stabilienda, subdens: «Cetera autem, cum venero, disponam» (I. Cor. XI. 34). Instruxit praeterea Timotheum ac Titum in epistolis ad eos datis qua ratione gerere se deberent circa episcoporum, diaconorum et viduarum electionem, arcetque neophytos ac bigamos ab ordinationibus sacris. Absurdum autem et absonum est vel suspicari apostolos disciplinares has leges constituisse ex principum seculi auctoritate, venia aut dependentia (2).

Quod si haec legislativa potestas a Christo collata fuit apostolis in Ecclesiae suae utilitatem, patet ad eorum successores transfundi debuisse. Profecto, si viventibus adhuc apostolis pro multiplicata fidelium copia, et aucta et mutata fuit disciplina, quanto magis post tot discrimina rerum usque ad seculi consummationem augeri, variarique debuit, atque debeat?

Hinc factum est, ut post apostolorum mortem tum

(1) Cf. in Saggio d'istruzione teologica. De locis theologici art. Commissione de' tre primi luoghi teologici, scrittura, tradizione e chiesa. op. ed. rom. tom. X. nec non in op. Esame de' motivi della opposizione fatta da monsignor vescovo di Noli alla pubblicazione della bolla AUCTOREM FIDEI. Part. II. art. 16. opp. cit. ed. tom. XIV. et in opusc. catholici dogmatis de immuni Ecclesiae auctoritate in sancienda disciplinae legibus. Documenta ab oecumenica synodo Tridentina petita. Opp. tom. XV.

(2) Hinc merito s. Thomas 3. p. q. 85. art. 3. agens de ritibus ab Ecclesia praescriptis in divinatorum mysteriorum celebratione, scribit: «Quod ea quae per Ecclesiam statuantur, ab ipso Christo ordinantur,» et art. 5. «Sed in contrarium est Ecclesiae consuetudo, quae errare non potest, utpote a Spiritu s. instructa.»

a rom. pontificibus, tum a conciliis editae semper fuerint constitutiones disciplinares, quas a sola auctoritate Ecclesiae tanquam a legitimo fonte et originario jure promanare affirmat s. Augustinus (1). Quo namque tendit Ecclesiae disciplina, nisi vel ad exteriorem religionis cultum, vel ad morum sanctitatem? Atqui utrumque objectum cum suis subdivisionibus paulo ante expositis immediate et natura sua ad finem spiritualem dirigitur; ergo pertinet ad solum Ecclesiae forum. Quapropter sic s. Ambrosius alloquebatur Valentinianum imperatorem: «Noli te gravare, Imperator, ut putes te in ea, quae divina sunt, imperiale aliquid jus habere... ad imperatorem palatia pertinent, ad sacerdotem ecclesiae» (Ep. XX, n° 16, ed. Maur.): atque magnus Osius cordubensis ita ad imperatorem Constantium scribebat: «Ne te rebus misceas ecclesiasticis: ne nobis his de rebus praecpta mandes, sed a nobis potius haec ediscas. Tibi Deus imperium tradidit, nobis ecclesiastica concedidit. Ac quemadmodum qui tibi imperium subripit, Deo ordinanti repugnat; ita metue ne si ad te ecclesiastica pertrahas, magni criminis reus fias: Reddite, scriptum est, quae sunt Caesaris Caesari, et quae sunt Dei Deo. Neque nobis igitur terrae imperare licet, neque tu adolendi habes potestatem» (2): sic reliqui patres passim. Omnium autem manibus teruntur constitutiones pontificum, et acta conciliorum ejusmodi legibus disciplinaribus referta, cum poenae comminationibus in transgressores propria auctoritate datis, quin eas hic exscribere debeamus (3).

Constat igitur quod probandum assumpsimus, tum ex ipsa Ecclesiae constitutionis natura, tum ex apostolorum eorumque successorum jugi ac continenti praxi, seu perpetuo usu et exercitio, Ecclesiam divinitus accepisse potestatem independentem atque supremam sancienti per leges exteriorem disciplinam, cogendique fideles ad earum observantiam, necnon coercendi salutaribus poenis devios et contumaces.

Nunc vero coronidis gratia adjicimus non aliunde originem traxisse contrariam doctrinam quam ex praepostero protestantium systemate de identitate

(1) In duabus epist. ad Januarium quae in edit. Maur. sunt LIV. et LV. quae ambae sunt de eodem argumento, nempe de disciplina et ritibus ab Ecclesia institutis.

(2) In epist. Hosii ad Constantium imp. apud s. Athanas. in Historia Arianorum n. 44. Μη τιμι σαυτον εις τα εκκλησιαστικα, μηδι ου περι τουτων ημιν παρακλιουσαν αλλα μλλον παρ'ημιν ου μανθαν ταυτα. Σε βασιλειαν ο θεος αναγειρασε, ημιν τα της εκκλησιας επιστοιαι και διορισ ο της αν' αγγιν υποκαλιτων αναλγειν τη διαταξαιμην θεου ουτω φοβηθητι μη και ου τα της εκκλησιας εις αυτων ελαση, υπεβησ αν ημιν ελαληται μεγαλη. Αποδοτε, γρηραται, τα Καισαρος Καισαρι, και τα του θεου τη θεω ουτε τουτων ημιν δεγμα επι της ημερας, ουτε ου του θυμου ηκουσαι ημε. Edit. Maur. opp. tom. I. p. 1. pag. 371.

(3) Cf. Gerdil. opp. cit. praesertim in Esame, etc. et catholici dogmatis, etc. In priori siquidem opere l. c. id ostendit ex canonibus apostolicis, et Constitutionibus Apostolorum in quibus collecta sunt tribus prioribus Ecclesiae seculis sancita; idque pariter demonstrat ex institutione poenitentiae canonicae, ex occasione novationis schismatis, etc. In posteriori autem id ipsum evincit ex undecim canonibus conc. Tridentini, necnon ex statutis ejusdem concilii circa reformationem; ex quibus omnibus luce ipsa meridiana clarior constat, Ecclesiam quovis tempore agnovisse et exercuisse potestatem sibi a Christo collatam supremam, independentem et coactivam in legibus disciplinaribus sancienti.

status et Ecclesiae, ita ut ille ipse qui moderaretur res civiles, moderaretur res ecclesiasticas, essetque simul summus pontifex et imperator. Hoc principium quod servos fecit ac territoriales coetus protestantes primum coepit in Germania, propagatum deinde est in Angliam ac Russicum imperium, ubi ad principium ac voluntatem omnia pendent quae ad negotia religiosa spectant (1). Exinde regalistae catholici et aulici ministri non pauci sua dictamina hauserunt quibus subjiceretur civili potestati ecclesiastica libertas, frustra reclamantibus adversus ejusmodi impietatem, qua hoc fidei dogma evertitur, romanis pontificibus una cum Ecclesiae universae praesulibus ob ingentia mala quae ex hac agendi ratione profluunt in ejusdem Ecclesiae detrimentum (2).

(1) Optime in hanc rem aiebat non ita pridem D. Saint-Marc Girardin; unionem, seu potius identitatem Ecclesiae ac status civilis constituere principium protestans. Separatio potestatis temporalis a potestate spirituali videtur protestantibus paradoxum, ac matum periculo plenum. Unitas status est ipsorum pulchrum ideale in politica. Haec ratione instituta est reformatio quae divisit se ac subtraxit a potestate Ecclesiae romanae. Verum hoc ab ipsis effectum est, ut se subjecerent potestati temporali. Contra vero principium catholicismi est omnino diversum ac plane contrarium; neque admittit ejusmodi status unitatem quam adeo suscipiunt ac deperunt nonnulli juris publici scriptores protestantes. Juxta catholicos duae sunt potestates, duae supremae auctoritates: potestas scilicet spiritualis ac potestas temporalis; corpus et anima, actio et cogitatio. Independentia Ecclesiae catholicae personificatur in pontifice, principe independenti ac supremo, qui ex sede romana ubi residet, imperat omnibus conscientiis catholicis. Gubernia protestantia nequeunt se accommodare ideae, quod non possint ex proprio arbitratu disciplinam Ecclesiae mutare, ac repariatur in ipsorum statu lex quae ab ipsis non pendeat, potestas a sua distincta. Principium catholicum pro nobis est verum fundamentum civilis culturae (civilizationis), quoniam ipsum est defensio ac tutela dignitatis humanae. Ita in Journal des Débats 22. juil. 1858.

(2) Tendunt enim haec omnia a protestantibus invecata ad Ecclesiae catholicae destructionem, et ad hoc ab ipsis fuerunt ordinata. Semel enim ac tollitur ab Ecclesia libertas qua divinitus gaudet, fit ut rom. pontifex nullam amplius in catholicos in illorum regionibus constitutos exercere possit auctoritatem, nec abusus corrigere, nec devios ad sanam frugem revocare, nec observationem canonum ac disciplinae urgere; ac pessimi homines, qui unquam desunt, hac immunitate freti, omnia pervertunt. Episcopi ad miseram servitutem redacti, nedom quid iam in bonum animarum statuere possint, impediuntur quominus vel ipsas pastorales instructiones absque politica praevia revisione ac placito aut recitare aut publicis typis vulgare queant. Nequeunt ordines cuiquam conferre absque praevio guberniorum placito, ut innumera pepe ejusmodi alia mala silentio praeteream, quae notissima sunt ex publicis documentis.

Ne vero haec nimis exaggerata videantur, afferam quae leguntur in art. Etat du catholicisme dans le royaume de Wurtemberg, extrait de la revue europeenne, juin. 1855. «En 1818, plusieurs députés et conseillers des princes protestants de l'Allemagne, entre autres de Wurtemberg, de Bade, de l'électorat et du grand duché de Hesse, de Nassau, de Mecklembourg, de Weimar, des duchés de Saxe, d'Oldembourg, de Waldek, et des villes libres de Lubeck, Brême, et Francfort-sur-le-Mein, se réunirent dans cette dernière ville, sous la présidence du ministre Wurtembergeois Wangelheim assisté de M. le doyen Jaumann, pour délibérer sur les affaires de l'Eglise catholique en Allemagne et fixer les bases de son organisation. Voici les points principaux sur lesquels on tomba d'accord: 1° l'Eglise catholique sera réduite aux droits qui découlent de ses principes essentiels. Or, dans l'esprit de la conférence, les principes essentiels devaient être tirés, non du droit canonique, mais des droits rationnels, naturels et publics de l'état et de l'Eglise, tels qu'ils sont imaginés par les protestants, le tout d'après son système territorial et épiscopal, et conformément aux doctrines de Fébronius; 2° les conclusions du concile de Bâle et les ordonnances du droit ecclésiastique autrichien, celles surtout de l'empereur Joseph II; 3° la libre communication avec Rome sera

DIFFICULTATES. I. *Obj.* 1. Apostolorum et synodorum decreta ante Constantinum promulgata ad eam disciplinam partem spectant, quae Ecclesiae constitutioni est essentialis et fidei christianae ita est annexa, ut inde separari nequeat. 2. Idque ex ipsa institutione Christi, qui professus est se non venisse legem solvere, sed adimplere, porro exploratum est in veteri lege utramque potestatem civilem et sacram fuisse conjunctam. 3. Hinc Apostolus, Rom. XIII, 1. commendat obedientiam sublimioribus potestatibus, id est principibus, qui ideo appellantur *sublimiores* potestates, quia eorum auctoritas aliam quamcumque praetergreditur; 4. quare idem Paulus ad Caesarem appellavit. Ergo.

Resp. ad 1. N. Quid enim commune habent apostolorum leges de abstinentia a sanguine et suffocato, de non admitendis ad sacram ordinationem neophytis et bigamis, de silentio mulierum in ecclesia, de velando earumdem capite, aliaque ejusmodi, cum essentiali Ecclesiae constitutione, aut fide christiana? Id ipsum dicatur de poenitentis canonicis sec. Ecclesiae secundo labente, aut initio saeculi III. ab Ecclesia praescriptis. Quae leges si Ecclesiae constitutioni essentialiter connecterentur et fidei catholicae, nulla unquam data fuisset ab Ecclesia dispensatio, multo vero minus abrogatae fuissent (1).

Ad 2. N. Componi enim nequit ejusmodi doctrina aut cum allatis Christi et Pauli verbis, aut cum apostolorum praxi a quibus solis ordinata est disciplina, nullo prorsus adhibito principum subsidio, imo re-

tout à fait supprimée; 4° l'évêque n'aura qu'une influence extrêmement générale et indéterminée sur les écoles inférieures et supérieures confiées exclusivement à l'état. Même, dans les établissements d'instruction théologique, on ne laissera à l'évêque qu'une très-faible part d'action: et, pour ce qui regarde les séminaires, ses mains seront complètement liées; 5° le patronage des cures et des bénéfices, conformément au système territorial protestant et en conséquence du principe: *Cujus est regio, illius est religio*, sera dévolu au seigneur du pays; 6° il est accordé au prince, en cette qualité, une si grande influence sur la nomination des évêques, des curés et des chanoines, et sur la composition essentielle du chapitre, que la véritable liberté de l'Eglise ne peut réellement se concilier avec cet état de choses; 7° pour ce qui est des mariages mixtes, de la rupture du lien et de l'éducation des enfants issus de ces mariages, on a fait prévaloir des principes diamétralement opposés à la doctrine et à la discipline générale de l'Eglise. Bref, ce qui ressort de cette conférence, c'est un esprit de mesquine police ecclésiastique et d'empiètement sans fin de la part du gouvernement, c'est l'incorporation de l'Eglise à l'état avec des garanties d'une souveraine indépendance au profit de celui-ci, particulièrement la *liberté du mariage* pour les ecclésiastiques, avec laquelle on se flatte d'asservir complètement le clergé. » Quomodo vero annisi sint protestantes hanc executioni mandare, cf. ibid. His basibus innixae prodierunt constitutiones variae illis in regionibus. Attamen non pauci qui se dicunt catholicos illis se conjungunt ad perniciem animarum et destructionem Ecclesiae catholicae. Vere hic libet illud regii Psaltis ingemiscere: *Filii matris meae pugnaverunt contra me.* » Notandum tamen hic est novum Borussiae regem ingenti bonorum omnium letitia non parum ab his principibus recessisse.

(1) Ut quisque certior eorum fiat quae hic asserimus, satis ei erit oculos conjicere in indicem capitum octo librorum *Const. apostolicar.* apud Cotelerium tom. I. In illis deprehendet innumera prope sancita fuisse quae ad essentialiam Ecclesiae constitutionem pertinent, aut a fide christiana inseparabilia esse nemo nisi ament affirmaverit. Exemplo sumo ex lib. I. cap. 5. 6. 10. ex lib. II. cap. 20. 21. 25. 28. 33., etc. quorum pleraque tractu temporis abolita sunt.

pugnantibus immaniter saeculi potestatibus. Componi praeterea nequit cum adductis patrum testimoniis, quibus adjicimus s. Athanasium sic interrogantem Constantinum imperatorem: « Quandonam Ecclesiae decretum ab imperatore accepit auctoritatem » (1)? s. Jo. Damascenum, qui ita alloquitur Leonem Isauricum: « Tibi parebinus, o imperator, in his quae ad hujus saeculi negotia pertinent. Verum ad res Ecclesiae statuendas pastores habemus, qui nobis verbum loquuntur, atque instituta ecclesiastica tradiderunt » (2); componi denique nequit cum iis, quae in oecumenico concilio Chalcedonensi ad patres dixit Marcianus imperator: « Decorum est a vobis hae regulariter (disciplina negotia) potius formari per synodum, quam lege nostra sanciri » (3).

Quamvis igitur verum esset, quod tamen falsum est (4), in veteri synagoga obtinuisse ut reges jus haberent in sacra; in lege evangelica iis standum est quae a Christo Domino sunt praescripta. Dum autem Christus professus est se non venisse legem solvere, loquitur de praecipis moralibus, ut constet ex tota orationis serie.

Ad 3. D. Imperavit Apostolus obedientiam principibus in negotiis civilibus, C. in negotiis ecclesiasticis N. De his enim ne verbum quidem edicit in adducto textu. Nemo porro qui insanire nolit civilem ac politicam potestatem ecclesiastica nobiliorem esse affirmare potest. Si enim utriusque objectum et finis perpendatur, liquet manifeste ecclesiasticam civili longe praestare. Vox autem illa comparativa *sublimioribus* haud significat comparationem referendam esse ad ecclesiasticam potestatem de qua, ut diximus, nulla ibi mentio fit, sed ad potestates, seu potius ad homines potestate civili praeditos inter se. Accedit quod graecus textus *ὑπερεχούσαι* non praese ferat sensum comparativum, sed positivum *sublimibus*, vel a 1 summum *valde sublimibus*, in excellentiori statu constitutis (5).

(1) Πότε γὰρ κρείσσιν ἐκκλησίαις παρὰ βασιλέως ἔσται τὸ κέρως; In cit. Hist. Arian. n. 52. pag. 576.

(2) Orat. 2. De imagin. n. 12. Ἰπείσομαι σοι, ὦ βασιλεῦ, ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον πράγμασι· ἐν δὲ τῇ ἐκκλησιαστικῇ καταστάσει ἔρχομαι τοὺς πολεμίας, τοὺς λαλήσαντας ἡμῖν τὸν λόγον, καὶ τυπώσαντας τὴν ἐκκλησιαστικὴν διακοσίαν. Opp. ed. Le Quien, tom. I. pag. 556. Plures alias ejusmodi s. Joan. Damasceni in hanc rem sententias in hoc eodem paragrapho videsis.

(3) Apud Harduinum *Acta conc.* tom. II. col. 487. cf. ibid. tom. V. col. 920-921. celebrem allocutionem quam habuit imperator Basilii in VIII. concil. oecum. Constantino-polit. ubi inter cetera haec protulit: « Quamquam datum non sit istis (laicis) secundum canonem dicendi quidpiam de ecclesiasticis causis: opus enim hoc pontificum et sacerdotum est, » etc.

(4) Cf. Salvador: *Hist. des institut. de Moïse.* Paris. 1828. tom. I. liv. II. ch. I. *Magistrature sacerdotale*, pag. 129. seqq.

(5) Cf. Estium in hunc loc. Hic me cohibere non possum ab afferendis quae praecleari in hanc rem scribit Hurter protestans in vita Innocentii III. lib. XIV. ed. cit. tom. III. pag. 5. « Dans tous les temps où les persécutions ont été les plus cruelles, elle (l'Eglise) a trouvé des hommes qui ne tremblaient pas de braver la rage des vagues et les dangers les plus menaçants pour la gloire du Seigneur et l'utilité de la chrétienté; elle compte tant de personnages sublimes qui ont été plus distingués par la dignité de leurs sentiments, que par l'éclat extérieur qu'ils recevaient de leurs fonctions pastorales! La liberté intérieure de la conscience s'arme de ces paroles de l'Apôtre: *Il faut plu-*

Ad 4. D. Apostolus appellavit ad Caesarem, quia falso accusatus erat de delicto civili et politico, nempe de seditione, C. ob negotium ecclesiasticum N.

II. *Obj.* Disciplina exterior pertinet ad politicum reipublicae ordinem, ad hominum scilicet actiones, quatenus cives sunt, atque ad res temporales et sensibiles, propterea a reipublicae magistratibus et imperatoribus moderandas. 2. Quare videmus concilia quamplura in antiquitate etiam generalia ad imperatores propria acta transmisisse, ut ab iis confirmarentur. 3. Quid? quod codices Theodosianus et Justinianus, necnon statuta Francorum regum plura constituent ad res disciplinares pertinentia, et ea confirmant quae in conciliis edita prius fuerant decreta, episcopis non solum probantibus, verum etiam expostulantibus? 4. Notum denique est et pervulgatum imperatorem Constantinum se ipsum dixisse *episcopum externum*, ac nonnullos imperatores aut reges vel a rom. pontificibus vel a conciliis vocatos fuisse *sacerdotes Ecclesiae rectores, pontifices* etiam; qui propterea 5. teste Thomassino aliisque scriptoribus catholicis regiam potestatem exerceverunt *superintendentiae* in negotiis et decretis ecclesiasticis, in condendis legibus disciplinariis, corrigendis abusibus, decernendis ritibus sacris, etc. (*Ita Palmer op. cit. pag. 461. seqq.*) Quae omnia aperte ostendunt negotia disciplinaria subijci natura sua principum auctoritati, aut saltem Ecclesiae in his potestatem absolutam non esse atque supremam, sed omnino dependentem a civili regimine. Ergo.

Resp. ad 1. N. Ut enim imbecillitas propositi argumenti patefiat, satis est animadvertere, quod si ideo exterior disciplina ad principes pertinet, quia in politicum regimen nimis influit, et in status utilitatem, nullus ergo erit in religione, inquit card. Gerdilius (*Op. cit.*), ritus tam sacer, nulla tam religiosa functio, nullum sacerdotale munus et officium, de quo eam ob causam, quod externam actionem, atque veluti materiam requirant, nequeat saeculi potestas decernere, suoque examini ac iudicio vindicare. Res omnes spirituales, ipsa fidei et morum doctrina in potestatis civilis arbitrium rejiceretur, quia potestas ecclesiastica nequit agere quoad haec objecta, nisi ope externi et sensibilis ministerii, suaque decreta et judicia exteriores et sensibiles civium operationes respiciunt. Haec obtinentes magistratus civiles jure evertere possent omnia Deo dicata templa, quia ex lignis construuntur atque lapidibus, omnes interdicerent religiosos conventus, dies festos, totumque divini cultus exercitium, quoniam et animo et corpore exhibentur actus religiosi. Omnia denique juris erunt civilis magistratus, cum in hac adspectabili rerum universitate, quod sit mere

tot obéir à Dieu qu'aux hommes: ce sont de lâches serviteurs qui se servent comme d'un bouclier commode, de l'extension qu'ils savent donner dans toutes les circonstances à ces autres paroles: *Que tout le monde soit soumis à l'autorité*; » prout se gesserunt episcopi; praevicariatores Angliae, cum Henricus VIII. his verbis abuteretur, atque semper aulici se gerunt, quoties se tulerit occasio.

spirituale, nihil omnino existat. Si civilis potestas totam disponere potest exteriorem disciplinam, quae mutabilis est, salva substantiali religionis integritate, principes ergo possent se eximere ab observatione praecceptorum ecclesiasticorum, praescripti jejunii, abstinentiae ab esu carnum, annuae confessionis, sacrae synaxis in paschate recipiendae, aliorumque ejusmodi; possent in ditione sua novum condere disciplinae codicem, conjugium permittere clericis majoribus, indicere communionem sub utraque specie, mutare liturgiam prout reges anglicani, qui sibi primatum in Ecclesia usurparunt, per summum nefas praestiterunt; qua in hypothese totidem fierent ecclesiae territoriales qualis evasit reipsa sic dicta ecclesia anglicana. Quae omnia et singula absurda esse nemo est qui non videat, nec ab ipsis denegatur adversariis; imo neque a protestantibus ac projectis rationalistis, parum tamen sibi suisque principiis coherentibus (1).

Ad 2. D. Quamplura concilia acta sua miserunt ad imperatores ut confirmarentur in ordine ad eorum custodiam et executionem, C. in ordine ad intrinsecum robor ac firmitatem iis tribuendam N. Ideo enim interdum potestas civilis canonicis sanctionibus adjecta est, non ut istis vim conferret obligandi fideles, quae ex semetipsis carerent, verum ut canonum custodiam confirmaret transgressores puniendo, uti declaratur in capitulari Childeberti regis: « Ut plebs, quae sacerdotis praeccepta non ita ut oportet custodit, nostro etiam corrigatur imperio » (*Tom. I. Capitul. pag. 6.*) Quod pariter liquet ex celebri Valentiniiani III. Novella in qua legitur: « Erat quidem ipsa sententia per Gallias, etiam sine imperiali sanctione valitura. Quid enim tanti pontificis (Leonis M.) auctoritati non liceret? Sed nostram quoque praecceptionem haec ratio probavit... nec usquam alteri ecclesiasticis rebus arma miscere aut praecceptis romani antistitis liceat obviare » (2). Atque hac de causa principes pro synodalium constitutionum con-

(1) Sane Melancthon in *Exam. Ordinandorum*: « Non condant, inquit, magistratus dogmata in Ecclesia, nec instituant cultus. » Magdeburgenses Centuriatores apud Duwallium pag. 537. scribunt: « Sint sane magistratus membra Ecclesiae, flagrent magno zelo pietatis, sed non sint capita Ecclesiae, quia ipsis non competit iste primatus. » Et clarus adhuc Musculus in *Loc. communib.* cap. de *Magistrat.* sect. ult. « Haec, inquit, constitutio disciplinae ecclesiasticae per principes nihil aliud esset, quam versionem facere, et arbitrariam religionis constituendae potestatem pontificum magisterio ereptam magistratibus assignare. » Demum, ceteris omissis, Wegscheider ipse § 185. scribit, quod « Reformatores... Ecclesiae huius facultatem tribuerunt, minime vero cum civili potestate, quae ad justitiam externam spectat, commiscendam, tum ministros, vocandi, eligendi, et ordinandi, tum ceremonias atque ritus, sicut omnem disciplinam ecclesiasticam ad Evangelii praeccepta temporumque rationes immutandi, » et in not. (L) refert artic. Smalcald. « Evangelium tribuit his, qui praesunt ecclesis, mandatum docendi Evangelium, remittendi peccata, administrandi sacramenta, praeterea jurisdictionem, videlicet mandatum excommunicandi eos, quorum nota sunt crimina, et resipiscentes rursus absolvendi. Ac liquet hanc potestatem jure divino communem esse omnibus qui praesunt, sive vocentur pastores, sive presbyteri, sive episcopi. » Quam male isti sibi coherent patet ex iis quae de protestantium systemate scripsimus cum ageremus de *ecclesiastica hierarchia*.

(2) Inter. epist. s. Leonis edit. Ballerini. ep. XI. pag. 643.